

Egy anya öt gyereke

Jegyzetek a tárgyalóteremből

Fekete fejkendő, hetven éves, töpörödött öregasszony ül a járásbírósnak Léval-tanácsa előtt. Szeme sarkában könny csillog, keresi fiai tekintetét, akik megtelepedtek róla és most itt a bíróság előtt kell színt vallaniok: — mennyire szeretik édesanyjukat. Kukk Sándorné még most is bízik fiában, hisz sok álmátlan éjszakát töltött mellettek, hogy a múltban férje, egy kőműves-ségben szűkös keresetéből felnevelje, taníttassa öt gyermekét. Hiába azonban a biztató anyai tekintet. Az itt-lévők — el sem jött mind-egyik — lehajtott fővel halani sem akarnak arról, hogy édesanyjuk eltartásában anyagilag is segítséget nyújtsanak. Az öt közül egyetlen, — Ferenc — az, aki már évek óta tartja, s aki vigasztalja.

— Nem baj édesanyám. Ha nehezen is, de én életem végéig gondoskodom magáról. Ez a szó némi örömet jelent Kukk Sándornénak. Jól lehet Ferenc az, akinek az anyai szeretetből a legkevesebb jutott, hisz ő a legfiatalabb. A többi, Várszegi Józsefné, Kukk István, Kukk Mihály és Gilice Antalné talán mind többet kapott. A lányok nem panaszkodhatnak, az édesanya becsülettel kiházasította őket. A gyermekek szakmát tanultak. Az egyik sztahanovista, a másik tiszt lett. Mindegyik jól keres. Nem okozna megerőltetést, nélkülözést a családban, ha édesanyjuknak havonta 50—100 forintot juttatnának. A gyermekek azonban megelégedtek édesanyjukról és itt állnak a bíróság előtt, ahol őszintén színt kell vallaniok — miért nem segítik azt, akinek életüket köszönhetik.

Várszegi Józsefné nem mert eljönni a tárgyalásra. Levelet küldött Pécsről, hosszú levelet, melynek a lényege: „Nem tudom pénzzel segíteni édesanyjamat...”

Ezt egy gyermektelen bányász feleség, a pécsi Istvánakna egyik jól kereső vőlegénye írtja.

— Rajtam kívül még négy gyermeke van az édesanyjának — védekezik Kukk István, a Vegyipari Javító Vállalat sztahanovistája. — Én sem tudok pénzt adni...

A bíró a keresete után érdeklődik. Kukk István szemrebben nélkül mondja, hogy 900, s néha-néha ezer forintot keres.

Kilencszáz, néha-néha ezer forint. Nehéz elhinni, hogy egy sztahanovista kőműves ennyit keresen. A bíróság ezt veszi alapul, pedig a Vegyipari Javító Vállalat fizetési kartonja szerint Kukk István az elmúlt négy hónap alatt átlagosan 1500 forintot keresett! Hazudott Kukk István a törvény előtt, az édesanyja előtt!

Kukk Sándorné tiszt fia, aki életrajzába büszkén írja be, hogy munkásszámzású, hogy édesapja kőművessegéd

volt, édesanyja éjt nappallá téve nevelte öt gyermekét, el sem jött a tárgyalásra. Feleségét küldte el, gondolva, hogy az majd megmondja a magát.

— Csodálkozom, hogy anyósom a bíróság elé jön ilyen ügyvel. Én adtam neki már rossz cipőt s néha-néha húsz forintot.

Kimondani is szegény! Rossz cipő és húsz forint — pedig Kukk Mihály hadnagy 1600 forint körül keres havonta. Magukra költik csupán a pénzt, hisz még gyermekük sincs.

Ferenc csendesen húzódik meg az egyik sarokban. Arcán pir ég, s szíve mélyéig fáj, hogy ilyen testvérei vannak. Ő nem panaszkodik kevés keresetről, nem hozza fel méntségül, hogy ötdmágát tartja.

— Tisztelt bíróság, én vála-lalom édesanyjám tartását... — mondja halkán, miközben a hetven éves idős édesanyjára tekint.

A bíróság ítélethozatalra vonul vissza. A folyosón két-fél válik a család. István és Mihály felesége nem retten vissza a trágár szavaktól sem. Az édesanya pedig sír. Szokogva mondja:

— Nem hittem volna ezt a fiamról. Én becsületesnek, emberszeretőnek neveltem őket. Szegényem, hogy idekerültél.

A bíróság ítéletet hirdet.

„A Magyar Népköztársaság

nevében ítéletet hirdetünk. Kukk Mihály hadnagyot 80, Kukk István 40, Várszegi Józsefné 40, Kukk Ferencet 30 forint havi tartásdíjra kötelezzük. A tárgyaláson meg nem jelent Gilice Antalné ügyét elkülönítjük és külön tárgyaljuk.”

Leül az édesanya s leülnek a gyermekek. Hallgatják az ítélet indokolását. Kukk Sándorné azonban felbeszálítja a bírót.

— Én szeretnék itt lenni, amikor Gilice Antalné ügyét tárgyalják. Ő éli a legjobban. A nővérem házat is ráírat-tam. Ezenkívül van nekik külön tanyájuk, hét, hold földjük és még egy házuk...

— Nem kell eljönni mama — így mondja a bíró, „mama”, s a népi ünökök is így szólítják. Jobban megbecsülik, mint gyermekei. Jobban, mint István, aki az ítélethozatal után a folyosón durván, becsúrlón kijelentette: „Ak-kor két liter borral kevesebbet iszom meg...”

Biztosak vagyunk abban, hogy a szegediek megvetéssel fordulnak el az ilyen gyermekektől, s hogy a bíróság másodfokon a fellebbezési tárgyaláson nem háromszáz forintot tartásdíjra kötelezi majd a gyermekeket, akik szocialista államrendszerünk jóvoltából 1600 forint körül keresnek, és minden megerőltetés nélkül többet fizethetnek.

Füreges Szilveszter

Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa ülészaka

A Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa december 7-től december 11-ig Budapesten ülészakot tartott, amelynek munkájában a tanácsban résztvevő valamennyi ország — az Albán Népköztársaság, a Bolgár Népköztársaság, a Magyar Népköztársaság, a Német Demokratikus Köztársaság, a Lengyel Népköztársaság, a Román Népköztársaság, a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége és a Csehszlovák Köztársaság — képviselői részt vettek.

A tanács ülészakán véle-ménycsere folyt a résztvevő országok népgazdasága fejlesztésének a legközelebbi évekre vonatkozó fő irányai-ról és ez országok lakossága életszínvonalának további emeléséről.

Tekintettel arra, hogy a tanácsban résztvevő országok közötti kölcsönös áruszállítá-sokra vonatkozó hosszulej-aratú megállapodások többsége ebben az évben lejár, a tanács megtárgyalta a résztvevő országok közötti — a soronkövetkező időszakra vonatkozó — hosszulejártú kereskedelmi megállapodások megkötésével kapcsolatos kérdéseket.

A tanácsban további véle-ménycsere folyt egyes gép-és berendezésfajták gyártásának szakosítására és koope-rálására vonatkozó kérdésekről, abból a célból, hogy az új technika fokozott alkal-mazása alapján növeljék a gyártás sorozatnagyságát, emeljék a minőséget, csök-kentsék az önköltséget.

Ma mongol képzőművészeti kiállítás nyílik Vásárhelyen

Ma este 6 órakor kiállítás nyílik Vásárhelyen, a Tornyai Múzeumban a mongol képzőművészet alkotásaiból.

A mongol képzőművészeti kiállítást Varga Kovács János elvtárs, a megyei pártbizottság kulturális osztá-lyának vezetője nyitja meg,

amelyen résztvesz két neves mongol művész is: Cult um festőművész és Zsamba szob-rásművész.

A szép és gazdag kiállítás hétköznapi délután 3 órától este 9-ig, a kiállítás utolsó napján, vasárnap pedig reggel 9 órától este 9-ig tekinthető meg.

Az új technika és a műszaki tanács munkája a Ruhagyárban

A műszaki tanács új for-májában augusztus óta él a Szegedi Ruhagyárban. Most munkatermenként több tag-ja van, s az a feladatuk, hogy az új technológiát és technikai megismerést, megsteressék az üzem munkásaival. Nagy lépést tett előre a műszaki tanács augusztus óta, a dolgozók se-gítségével, akiknek a véle-ményét mindenkor meghall-gatta.

Gyártáselőkészítő üzem-részt szerveztek. Nagy szük-ség volt erre az üzemre, mert a szabászat, a nyers-mec, végbeosztó és matricá-zó azelőtt külön-külön járt a maga útját. Ebből az a baj származott, hogy a varrodát megfelelő időben soha nem tudták kielégíteni. Most pedig program szerint műkö-dnek együtt, a szabványt min-dig pontosan megkapják a munkatermekben. A gyártás-előkészítő üzemrész átszerve-sése az anyagtakarékossá-gnál is nagy jelentőségű.

A második lépés a szink-ron és többszekciós-szalag léterhosás volt. A VI-os, VIII-as és az I-es teremben meg is történt ez, de kezdet-ben sok nehézséggel ütközött. Nem ismerték eléggé a dolgozók az új jelentőségét és hűzódóztak, idegenkedtek tőle. Igaz, nem sokáig, mert a műszaki tanács tagjai ha-mar meggyőzték a kételkedő-ket. Azóta a 68 százalékos termelékenység-emelkedés tanúsodik, amellyel, hogy a Ruhagyárban nem idegen-

kednek az újtól, inkább ja-vaslataikkal segítik a mű-szaki tanács munkáját az egyszerű emberek. Szeptem-berig összesen 220 újítási, ésszerűsítési javaslatot adtak be és azóta havonként 30—40 között váltakozik a be-nyújtott újítások száma.

A műszaki tanács üzem létkört teremtett az üzem-ben, hogy a dolgozók érzik a velük való törődést. Az újítá-sok kivitelezésére például egy csoportot alakítottak, amely ellenőrzésük alatt áll. Az elgondolások formába öntésében nincs magára hagyva az újító. Bármikor tanácsot kaphat és a mű-szaki rajzoló, aki a kivitelező csoport mellett működik, a modell szakosított lerajzolás-ban is mellette van.

A műszaki propagandát is elismerték. Kiállítás, rendeztek és a rendszeresen megtartott műszaki konfe-renciák ismertetik, hogy a ruházati iparban milyen új módszerek vannak, elsősor-ban a Szovjetunióban és mi-lyen eredményeket érnek el velük. A legfrissebbek ösz-szegyűjtéséről az összekötő technikus gondoskodik, aki kapcsolatot tart az MSZT-vel.

Nagyszerű az az ered-mény, amelyben része van a műszaki tanácsnak. Az egész évet tekintve 4 millió 72 ezer forinttal csökkent a gyárt-mányok önköltsége a gyár-ban. A III. negyedévben a 0.2 százalékos élűzem szint he-lyett 3.3 százalékos önkölt-ségsökkentést értek el.

Ezek az eddigi sikerek. A tervek is nagyok. A műszaki tanács a megkezdett úton ro-hamléptekkel akar előre ha-ladni a korszerű technika megvalósításában. Az V-ös munkateremben például egy 50 fős szinkron-szalagot ter-veznek. Ennek a berendezé-se teljesen házilag készül és modernebb lesz az eddigiék-nél. A gépek helyi megvilá-gítása pedig a dolgozók ja-vaslata alapján történik.

A szabázaton tagolt mun-kaműveletek voltak s így szükség van Szőke Ferenc elvtársnak, az üzemfenntar-tás vezetőjének nagyobb se-gítségére is. A különböző munkagépek, munkaszük-szűk az üzemfenntartó cso-portnál készülnek. A szalag átszervezéséhez a kellékek is ide tartoznak. Eppen ezért az üzemfenntartás vezetőjé-nek mindig azon kell lenni, hogy a műszaki intézkedési terv szerint a kiszabott mun-kákat részlegében határidőre végrehajtsák.

JEDLIK ÁNYOS

(1800—1895)

JEDLIK ÁNYOS nevét it-t hon általában a dinamó fel-fedezésével kapcsolatban em-lítik. Jedlik Ányos valóban termékeny feltaláló volt, de legalább ilyen értékes tanári egyénisége is. Szegényparasz-ti sorból küzdötte fel magát. Szaktárgyát rajongóan sze-rette, jobban akarta tanítani a fizikát, mint ahogyan őt tanították rá. Igen sok olyan fizikai eszközt készített, (de-lejezőgép, csöves villámgyúj-tó, stb.), amellyel valóban ki-sérleti alapon taníthatta a fizikát. Tárgyszeretete győ-zedelmeskedett azokon a szertári nehézségeken, ame-lyek korában szinte megbé-nították e tárgy tanítását.

Mint tudós, a kísérleti fi-zika területén sokoldalú tevé-kenységét fejtett ki. 1840-ben teljesült régi vágya: a pesti egyetemre nevezik ki pro-fesszornak. Nemcsak érte-kezéseket írt (például „A fény-sugarak tüneményeiről és a fény-sugarak hajlásáról különösen”), hanem egyetemi

tanárrá történt kinevezése után hozzáfogott hallgatói számára egy magyar nyelvű természettan megírásához az addig használatban volt latin nyelvű helyett. Ő szer-kesztette a „Német-magyar tudományos műszótár” ter-mészettani, eróműtani és vegytani részét. A Magyar Tudományos Akadémia tu-dományos munkásságának el-ismerése jeléül 1858-ben ren-dezés tagjává választotta.

Az atomkorszak küszöbén talán megilletődötten gon-dolunk két legjelentősebb felfedezésére, „villamdelejes forgógyára”, a munkánkát ma tizezrével segítő vil-lanymotorok hazánkban szü-ltetett ösere, és az általa fel-fedezett dinamóelv alapján működő „egysarki villany-indítóra”. Minden erről való megemlékezés lényegében fá-jó hangú, mert újra és újra felveti a kérdést, nagyszerű felfedezéseit miért nem te-tte ez a köztudatú szerény tudós közkinccsé, miért nem

közölte azok leírását folyó-iratokban?

A VILLANYMOTOR első működő példányát 28 éves korában, 1828-ban készítette el, amikor a győri liceum fi-zikatanára volt. A villanymo-tor sorsához hasonló a „dina-mó” sorsa is. Az elektromos áram nagyüzemi előállítását a Jedlik Ányos által felfe-dezett dinamóelv tette lehe-tővé. Ennél a gépnél acél-mágnes helyett elektromág-nes sarkai között forgatták a tekercset. Az elektromágnes vasmagjában mindig vissza-maradó gyenge mágnesség gyenge áramot indukált a sarkai között forgatott te-kercsben. Ezt a gyenge áramot keresztülvetette az elek-tromágnes tekercsében és „ez-által erősebb tette az elek-tromágnes sarkai között lévő mágneses teret. A kölcsönös erősítés — öngerjesztés — akkor fejeződött be, amikor az elektromágnes elérte telítettséget. Ez korszakalkotó gép is ottmaradt saját má-ga és tanítványai gyönyör-ködtetésére a fizikai szertárá-ban. Hat évvel később, 1867-ben W. Siemens—Jedlik fel-fedezéséről függetlenül — újra felfedezte a dinamó el-vet és a berlini akadémia elé terjesztette.

NEMZETI MULTUNK min-den értékét figyelemmel kí-sérő jelenünkben elismerés-sel adozunk Jedlik emléké-nek. Sajnálhatjuk, hogy nagy felfedezéseivel szemben ta-núsított közönyével „népét sok fénytől fosztotta meg a világ szemében”, de fokozot-tan büszkedhetünk rá, mint fázadhatatlan, lelkes fi-zika-professzorra és szerény megemlékezésünk egyúttal példájának követésére is ösz-tönözhet.

Makai Lajos egyetemi adjunktus

ELKÉSZÜLT a szőregi Vörös Rózsa TSZ zárszám-adása. A tagok munkaegysé-genként 67 forintot kaptak. A jó eredmény hatására a zárszámadó taggyűlésen 17 egyénileg dolgozó paraszt kérte felvételét a termelő-szövetkezetbe.

Vincze András: Tékony ifjúság

28. — Ott volt ő is. Nem volt ez a város áruló soha. Ha nincsenek a franciák, 24 óráig sem tarthatják magukat a fehérek. Háromhetes sztrájk utolsó véres napja volt ez a roham. Nézzé ezeket a köveket, ezeket a vén fákat, nem érzi, hogy van köze ezekhez? Vagy úgy gondolja, hogy a kuláklegények csapatába tartozik, a fehér tiszték közé akar menni, azt képzeli, hogy Szegeden megismétlődhet mégegyszer mind-ez? ... A Madách utcai iskola pincé-jében halt meg az Apám testvére. Résztvett ő is a katonatorozó gyűlé-sék szétverésében. Ott halt meg a pincében s maga azt akarja, hogy mindez újra valósággyá legyen? Hiába akarja, mi nem engedjük.

Pista megzavarodva, megdöbben-ve és fájó szívvel bámult a lányra. Így elmondva, így belökte ezek közé az ellenforradalmárok közé, egészen elvesztette fejét. Megragadta Máriát, és a kiabáló lányt alaposan meg-rázta.

— Hagyja abba, össze-vissza be-szél. Akar a fene közéjük tartozni, nem én. Én csak beszélek, de mind-ez nem igaz rám vonatkozva, nem igaz.

— De igaz, mert maga eljártsa fiatalágát és ilyen emberekből les-znek az árulók!

vitt hátán és borsapka volt a fején. Figyelve hajolt egy pillanatra a hang irányába s mikor lassan újra elin-dult újtárra, Pista fellélegzett.

— Rámcsődíti a várost. — Mo-rogta kedvetlenül.

— Ismerik magukat, utálják ma-gukat, mit szegyenkeznek, mit fél? — Kiáltotta a lány és valami vad kedve támadt, hogy elverje a fiút.

— Nézzé Mária, ha nem hagyja abba, elmegyek.

— Hát menjen, ha nincs bátorsága elviselni.

Farkasszemű néztek, Mária sze-me elhomályosult s most, ebben a pillanathban tisztán érezte, hogy szereti a fiút. Szereti, nincs jobb és kimerítőbb meghatározás. Úgy szereti, hogy kész lenne érte mindenre. Hiába ismeri hibáit, nem számírt.

Azán a köd elszállt szeme elől és újra látta a fiú kemény tekintetét, melynek mélyén volt valami fájdalmas reszketés.

Anyásan pillantott a lecsüngő kez-zekre, ezekre az erős ujjakra, amiből egyre kihull minden szép és jó. Vé-deni, vezetni akarta, mint anya a

gyermekét. Meglepődve figyelte ér-zelmeit. Úgy látszik, ez is a szere-lemhez tartozik. Gondolta reszketve és aggódva várta a fiú szavait. Ha most elmegy, ha nem érti meg, hogy miért hozakodott elő a szpáhikkal, a sztrájjal, akkor nehéz lesz. Nehéz, mert a fiú nem változik meg, ki tudja milyen utakra téved még s ő, ő akkor is fogja szeretni.

Mindez egyszerre és gyorsan re-megett át benne s mégis tudata mé-lyén elszántan várta a választ. Har-colni fog, érte, önmagáért, Mária nem volt az afféle győgygő síróbaba, mely egy szóra megfut.

Pista torkából bugyborékolva, ha-ragos és fájdalmas csengésű szavak ömlöttek elő. Mint aki egyszerre tá-mad és védi magát, mint aki egy-szerre akar mindent elintézni.

— Nem bátorság dolga ez! De nincs is igaz, hogy lennék én áruló? Különben is most hallom először, hogy itt afféle roham volt. Tanultuk a szegedi munkásság mozgalmait, de Szabadi nem szerette ezt a témát, ő volt a történelem tanárunk. Tudja, hogy van ez, — Mária higgye el, za-

vart vagyok, nem is tudok rendszeren beszélni.

Nagyot lélegzett.

— Segítene nekem? Mit néz? — Azt hiszi már, hogy tényleg áruló vagyok? — Keserűen húzta el ajkát.

— Hát jól van, áruló vagyok. De ed-dig nem követtem el semmi olyas-mit, amiért felakasztanának.

Esetlenül előrehajolt és halkán mondta. — Hát vigyen magával, amit maga tesz az szép, tiszta.

Mária komoly arccal hallgatta és észre sem vette, hogy erősen figyel a fiú hangjának minden titkos rez-gését, mintha ebből akarná meg-állapítani, mennyi a beszédében az igazság, mennyi a hamisság. — Meg-könnyebbülve lélegzett fel. Az utolsó szavakra azonban zavartan kapta el szemét. — A fiú vagyakozása süttött elő belőlük, a szerelem.

Hátralépett és lehajtott fejjel mondta:

— Mindég megtalálhat, Pista. Jöjjön velem színházba, nézzük meg a kiállításokat, menjünk könyvanké-tokra. Száféle módja van annak, hogy megismerjen bennünket. — Nem élhet úgy tovább, itt, mint egy idegen.

Öntudatlanul kinyújtotta kezét és a fiú elkapta. Két tenyerébe fogta s mindketten érezték, hogy szívük erő-sen lüktetni kezd s mintha valami lángoló örvénybe zuhantak volna.

(Folytatása következik.)